

VIJAND VAN HET VOLK

Naar Henrik Ibsen

Vertaling en bewerking: Jef Depaepe

Dit bestand is een **digitaal leesexemplaar** van de Theaterbib van OPENDOEK vzw.

Dit bestand mag **niet gekopieerd, geprint of verspreid** worden.

Als je dit stuk wilt spelen, kan je de rechten aanvragen bij UNISONO.

Een aanvraag bij UNISONO kan je doen via de OPENDOEK-site:

www.opendoek.be/auteursrechten-aanvragen.

Wij geven je aanvraag door aan UNISONO, en zorgen voor een ledenkorting.

Met vragen kan je altijd terecht op theaterbib@opendoek.be,

of op 03/222 40 95.

Veel leesplezier!

DIGITAAL LEESEXEMPLAAR
maarten.verest@gmail.com

Een Vijand van het Volk

naar *En Folkefiende* van Henrik Ibsen

DIGITAAL LEESEXEMPLAAR
maarten.verest@gmail.com

tekst & scenario Jef Depaepe

© SABAM, Aarlenstraat 75-77 B-1040 Brussel

dramatis personae

dokter **Thomas Stockmann**

Katrien, zijn vrouw

burgemeester **Peter Stockmann**, zijn broer

Morton Kiiil, vader van Katrien

Hovstad, hoofdredacteur van de Volkskrant

Billing, journalist van de Volkskrant

Aslaksen, uitgever en drukker van de Volkskrant

Het volk

tafereel 1**" MET IDEEËN ALLEEN KOM JE NIET VER "**

*

Burgemeester Beste dames en heren,
inwoners van onze geliefde stad,

Het is ongeveer drie jaar geleden dat ik in mijn kabinet het bezoek kreeg van dokter Thomas Stockmann.

Dat bezoek had een officieel karakter, want hij was me niet als zijn geliefde broer, maar als burgemeester komen opzoeken. En hij bracht een schitterend idee mee: hij wilde hier, in zijn geboortestad, die hij jaren geleden verlaten had voor een dokterspraktijk in het Noorden, een kuuroord uitbouwen. Hij was er immers van overtuigd, dat het water uit de bronnen van deze stad een heilzame en genezende kracht had.

Mijn broer is altijd een man van ideeën geweest. Maar met ideeën alleen kom je niet ver.

Daarom heb ik de zaak onmiddellijk aangepakt en - met de nodige correcties weliswaar - de plannen van mijn broer laten uitvoeren.

Het resultaat, dames en heren, is inmiddels bekend. Het kuuroord heeft ons geen windeieren gelegd; integendeel, het heeft onze stad welvaart, naam en faam opgeleverd.

De economische vlucht van de laatste jaren is zonder twijfel enkel en alleen te danken aan de uitbouw ervan. Een uitbouw, die ik, samen met mijn stadbestuur, met veel enthousiasme gerealiseerd heb.

Het is onmiskenbaar een uiterst succesvolle onderneming geweest, als je ziet, hoe er hier volop leven en beweging is.

De horeca groeit en bloeit, werkloosheid kennen wij niet. Gebouwen en grondeigendommen stijgen iedere dag in waarde, en de aanvragen voor nieuwe woningen en handelszaken blijven maar binnenkomen. Kortom, de toekomst ziet er veelbelovend uit.

Daarom, beste mensen, vieren wij vandaag feest, en bieden wij, het stadsbestuur en ikzelf, U deze receptie aan.

Opdat in onze stad de voorbeeldige gemeenschapsgeest nog zou toenemen, want precies in het kuuroord, geliefde medeburgers, verenigen wij allemaal samen ons algemeen belang. Het algemeen belang, dat primeert op iedere individuele verzuchting.

Beste mensen, wij danken U voor de steun en het vertrouwen. Het geeft ons de moed en het doorzettingsvermogen, om op dit élan verder te gaan. Opdat niet alleen uw toekomst, maar ook die van uw kinderen, verzekerd moge zijn!
Ad multos annos!

Cut. *Interview met de burgemeester.*

Hovstad Hovstad, van de Volkskrant. Mag ik U enkele vragen stellen, mijnheer de Burgemeester?

Burgemeester Natuurlijk.

Hovstad U beweert op ondubbelzinnige wijze dat het kuuroord een zegen is voor deze stad.
Een aantal kritische oppositieleden binnen het stadsbestuur denkt daar wel enigszins anders over?

Burgemeester Dat kan wel zijn, mevrouw, maar u zal toch niet ontkennen dat er over het belang van het kuuroord geen consensus bestaat!?

In onze stad heerst verdraagzaamheid, criminaliteit kennen we niet, en dan heb ik het nog niet eens over de economische voordelen, waarover ik het daarnet uitgebreid heb gehad.

Hovstad Vindt U niet dat U uzelf en uw partij te veel eer bezorgt? Uiteindelijk is het toch uw broer die het initiatief genomen heeft?

Burgemeester Ik hoor inderdaad af en toe, dat bepaalde mensen die mening hebben. Maar ik dacht dat ik in heel deze onderneming toch ook een niet onbelangrijk aandeel had?
De uitbouw van het kuuroord heeft de stad enkel en alleen aan mij te danken.

Hovstad Dat zal ik niet ontkennen, maar uiteindelijk komt het oorspronkelijke idee toch van de dokter?

Burgemeester Ideeën heeft mijn broer voortdurend, mevrouw, een heleboel! Maar als ideeën in de praktijk moeten omgezet worden, dan heb je een ander soort mensen nodig. Mensen als ik!
Als U me nu wilt excuseren!

Billing Ik heb de indruk dat onze burgemeester met jouw vragen niet erg ingenomen was.

Hovstad Het is al een tijdje, dat hij de Volkskrant niet kan uitstaan.

Billing Omdat we altijd geweigerd hebben het kuuroord in onze krant te promoten?

Hovstad Niet alleen daarom!
Toen ik hoofdredacteur van de Volkskrant werd, heb ik er geen geheim van gemaakt, dat ik wilde afrekenen met die koppige, conservatieve betweters, die overal belanghebbende partij zijn. Ik moet toegeven, dat ik heb moeten inbinden, want het zou het

einde van de krant betekend hebben.

Cut. *Gesprek tussen de burgemeester en zijn broer, de baddokter.*

Burgemeester Je lijkt niet veel plezier te beleven aan het feest, Thomas?

Dokter Je hebt gelijk, Peter. In normale omstandigheden...

Burgemeester Er is toch niets met Katrien of met de kinderen?

Dokter Nee, nee, het gaat over het kuuroord.

Burgemeester Wat is er met het kuuroord?

Dokter Dat kan ik je momenteel nog niet zeggen. Tenminste vanavond niet.

Burgemeester Waarom niet?
Als voorzitter van de Raad van Bestuur heb ik toch het recht...

Dokter Ik wil het feest niet bederven, Peter. En bovendien heb ik nog helemaal geen zekerheid.

Burgemeester Zekerheid waarover?

Dokter Ik heb je al gezegd, Peter, dat ik daar nu nog niet meer kan over zeggen. Het spijt me.

Burgemeester Luister eens, Thomas, het is niet mijn stijl mensen in het haar te vliegen.
Maar ik vraag met klem dat alle aangelegenheden in verband met het kuuroord langs de officiële weg behandeld worden. Ik kan niet toestaan dat een aantal zaken achter mijn rug zouden gebeuren.

Dokter Heb ik ooit iets achter je rug gedaan?

Burgemeester Je hebt een ingekankerde gewoonte om je eigen weg te gaan, Thomas, en als het om een openbare instelling als het kuuroord gaat, kan dat nu eenmaal niet!
In dat geval moet het individu zich onderwerpen aan de gemeenschap, of juister geformuleerd: aan de autoriteiten, die de gemeenschap vertegenwoordigen, en op die manier het algemeen belang behartigen.

Dokter Denk je dat ik dat niet weet?

Burgemeester Je lijkt het in elk geval nog niet geleerd te hebben. Maar pas op, jongen, het zal je vroeg of laat nog zuur opbreken. Je bent gewaarschuwd.

Cut.

tafereel 2**" ONS KUUROORD IS EEN WITGEKALKT GRAF "**

*

Dokter en Katrien

Katrien Ben je wel zeker, Thomas?

Dokter Ik heb vanmorgen de resultaten van de laboratoriumtests ontvangen. De analyse is formeel. Ons kuuroord is een witgekalkt graf, Katrien! Een pesthaard! Schadelijk voor de gezondheid in de allerhoogste graad.

Katrien Maar dat is toch onbegrijpelijk!

Dokter Toch niet, Katrien. Je vader is daar aansprakelijk voor.

Katrien Mijn vader?

Dokter Die stinkende smerboel boven in het Molendal, afval van het bedrijf van je vader, besmet het water. En dat besmette water sijpelt door tot in de toevoerkanalen van het badhuis.

Katrien Daar waar de zeebaden gebruikt worden?

Dokter Precies daar!

Katrien In Godsnaam, wat een ellende!
Hoe lang weet je dat al?

Dokter Zekerheid heb ik pas sinds vanmorgen, maar ik had al langer een vermoeden.

Katrien Hoe lang al?

Dokter Vorig jaar stelde ik enkele opvallende ziektegevallen vast: typhus en gastritis. Ik heb daar toen niet veel aandacht aan besteed, want ik dacht gewoon, dat de badgasten mekaar besmet hadden, zonder meer.
Maar in december begon ik het water te onderzoeken. Voor zover ik dat kon, natuurlijk. En toen ben ik plots tot andere inzichten gekomen.

Katrien Dus daar was je al die tijd mee bezig?

Dokter Ja. Maar ik zegt het, ik beschik niet over afdoende wetenschappelijke middelen om zelf een grondig onderzoek te doen.
Dus heb ik stalen van het drinkwater en van het badwater naar een universitair labo opgestuurd. En vandaag heb ik de resultaten van dat bacteriologisch onderzoek ontvangen.

Katrien En zijn die echt zo beangstigend?

Dokter Ja, Katrien.
Het water bevat salmonella, dat staat vast.
Het is schadelijk voor de gezondheid, zowel bij inwendig als bij uitwendig gebruik.

Katrien Gelukkig heb je het tijdig ontdekt.

Dokter Zeg dat wel!

Katrien En wat nu?

Dokter Nu moeten we onmiddellijk ingrijpen. We kunnen niet langer meer wachten. Er werd al te veel tijd verloren.

Katrien Kan dat zo maar?

Dokter Dat moet kunnen!
Anders zit er niks anders op, dan het hele kuuroord definitief te sluiten.

Katrien Dat zou pas een catastrofe zijn!

Dokter Het mag zover niet komen! Ik weet heel goed welke maatregelen moeten genomen worden.

Katrien Welke?

Dokter De hele waterleiding moet verlegd worden.

Katrien De hele waterleiding?

Dokter Natuurlijk! En niet alleen de waterleiding, maar ook het spaarbekken! Het ligt veel te laag, het moet op zijn minst vijftig meter hoger herbouwd worden.

Katrien Zo krijg je uiteindelijk toch nog gelijk!

Dokter Ik had veel liever ongelijk!

Katrien Ze hadden toen beter naar jou moeten luisteren. Je hebt ze er nog zo voor gewaarschuwd.

Dokter Ik ben blij dat je 't nog weet.

Katrien Natuurlijk weet ik het nog. Toen je hoorde, dat ze het spaarbekken zo laag zouden bouwen, heb je al narigheid voorspeld.

Dokter Niemand wilde naar mij luisteren. Een dokter had aan de heren politici niet te vertellen, zeiden ze, waar ze het spaarbekken moesten bouwen.

Katrien Maar nu zitten die heren politici dik in de problemen.

Dokter Ja, nu krijgen ze de volle laag, Katrien, geloof me!

Katrien Ik zou toch maar uitkijken, Thomas! Denk je niet dat je de zaak beter diplomatisch aanpakt?

Dokter Dat ben ik altijd van plan geweest. Mijn verzoekschrift aan de Raad van Bestuur is al weken klaar. Nu is het moment gekomen om het in te dienen.

Katrien Waarom heb je dat dan al die maanden verzwegen?

Dokter Had ik het dan overal moeten vertellen, zonder dat ik zekerheid had?
Zo dwaas ben ik nu ook weer niet. Als het moet, kan ik zwijgen als een graf.

Katrien Maar aan mij had je het toch kunnen vertellen?

Dokter Een beroepsgeheim deel je met niemand, zelfs niet met je eigen vrouw.
Morgen kan je het aan je vader vertellen. Maar eerst ga ik naar mijn broer.

Katrien Ik hoop dat ik mij vergis, Thomas, maar ik denk dat er moeilijkheden op komst zijn.

Cut

*

tafereel 3

" MENSEN ZIJN BETER AF MET OUDE IDEEËN "

*

Dokter en Burgemeester

- Burgemeester Ben jij van plan om de resultaten van dit onderzoek officieel aan de Raad van Bestuur voor te leggen?
- Dokter Natuurlijk! Ik ben aangesteld als baddokter en ik moet mijn plicht doen. We moeten onmiddellijk ingrijpen!
- Burgemeester Ik vind toch dat je in je rapport nogal krasse taal spreekt!
Ik citeer: *wat wij onze badgasten aanbieden, is een permanente vergiftiging!*
- Dokter Ja maar Peter, hoe kan je zoiets nu anders formuleren?
Het water waarmee we de mensen in ons kuuroord behandelen, is besmet. Mensen, die zich van geen kwaad bewust zijn, en een hoop geld betalen om weer gezond te worden!
- Burgemeester En dus concludeer jij, dat we een zuiveringsinstallatie moeten bouwen, en dat de waterleiding én het spaarbekken moeten verlegd worden?
- Dokter Ja. Zie jij een andere oplossing? Ik niet!
- Burgemeester Toen ik vanmorgen dit rapport had doorgenomen, heb ik es met de stadsingenieur contact opgenomen.
Over de resultaten van dit onderzoek heb ik gezwegen, maar ik heb wel eens gepolst wat zo'n eventuele verbouwing zou kosten.
Als iets dat we in de toekomst misschien zouden kunnen

overwegen.

Heb jij daar enig idee van?

Dokter Nee, daar heb ik nog geen moment aan gedacht.

Burgemeester Natuurlijk niet!

Hou je vast, Thomas: jouw verbouwingsplan zou ons om en bij het half miljard kosten.

Dokter Zoveel?

Burgemeester Zoveel, ja!

En dat is nog niet alles: de werken zouden ongeveer twee jaar duren!

Dokter Twee jaar? Twee volle jaren?

Burgemeester Op zijn minst! En wat doen we ondertussen met het kuuroord?

Sluiten? We zouden natuurlijk niet anders kunnen.

Of denk jij dat er ooit nog iemand naar ons kuuroord zal komen, als uitlekt, dat ons water schadelijk zou zijn?

Dokter Maar Peter, zo is het nu toch eenmaal! Het water *is* schadelijk!

Burgemeester En dat allemaal, juist nu ons kuuroord zo'n goede naam heeft!

Twee steden in de buurt hebben ook plannen om een kuuroord uit te bouwen. Denk je niet dat ze onmiddellijk alles in het werk zouden stellen om onze badgasten aan te trekken?

Wil jij misschien onze stad ruïneren?

Dokter Maar enfin, Peter...

Burgemeester Enkel omwille van het kuuroord heeft onze stad een toekomst. Dat

is voor jou toch even duidelijk als voor mij?

- Dokter En wat vind jij, dat er dan moet gebeuren?
- Burgemeester Jouw rapport heeft er mij niet van overtuigd, dat de kwaliteit van het badwater bedenkelijk zou zijn.
- Dokter Peter, de toestand is nog erger, dan uit het rapport blijkt.
Of zal dat zeker worden in juli en augustus, als de hete dagen er aan komen.
- Burgemeester Ik herhaal: ik ben er zeker van dat je sterk overdrijft.
Een bekwaam dokter moet de juiste voorzorgsmaatregelen kunnen nemen.
De bestaande watertoevoer voor de baden is nu eenmaal een feit, Thomas, en met dat feit moeten we rekening houden.
De Raad van Bestuur zal redelijk zijn, en alle mogelijke aanpassingen in overweging nemen. Als ze tenminste financieel haalbaar zijn en als jij intussen belooft de discretie te bewaren.
- Dokter En denk jij werkelijk dat ik als dokter zo'n spelletje zou meespelen?
- Burgemeester Een spelletje?
- Dokter Ja, een spelletje! Een potje politiek bedrog en leugen!
- Burgemeester Dat zijn jouw woorden.
Ik herhaal, dat ik niet het gevoel heb, dat er onmiddellijk gevaar bestaat.
- Dokter Dat heb je wel! Dat kan niet anders.
Mijn rapport is eerlijk, overtuigend en juist, dat weet ik. En jij weet dat ook, Peter!
Jij was het, die wilde dat het kuuroord gebouwd werd op de plaats

waar het nu staat. Maar die blunder wil je gewoon niet toegeven.
Denk je dat ik dat niet door heb?

Burgemeester En wat dan nog? Ik blijf er bij, dat jouw verzoekschrift niet aan de Raad van Bestuur wordt voorgelegd!
Meer nog, er mag onder geen enkel beding en met geen enkel woord aan de publieke opinie over gerept worden!

Dokter Je kunt mij niet verhinderen met de pers contact op te nemen.

Burgemeester Mijn beste broer, als jij zover durft gaan, dan sta ik niet in voor de gevolgen!
Voor jou en voor jouw gezin!

Dokter Wat bedoel je?

Burgemeester Thomas, ik denk dat ik altijd een behulpzaam broer ben geweest.

Dokter Zeker, en daar ben ik je dankbaar voor.

Burgemeester Niet nodig! Meestal kon ik niet anders.
Dat je baddokter bent geworden, dat heb je alleen maar aan mij te danken. Ik had gehoopt, jou op die manier enigszins in toom te kunnen houden. Maar ik moet vaststellen dat je alweer op hol bent geslagen.

Dokter Je bedoelt dus, dat je mij als baddokter hebt aangesteld, uit eigen belang?

Burgemeester Ik bedoel, dat het voor een burgemeester uiterst pijnlijk is, als zijn broer zich telkens weer compromitteert.

Dokter Je vindt dus dat ik dat doe?

- Burgemeester Je doet het zonder dat je het weet.
Telkens als er een nieuw idee in je opkomt, ga je tekeer als een bezetene. Niets of niemand ontzie je dan nog!
- Dokter Mensen hebben recht op nieuwe ideeën.
- Burgemeester Mensen zijn beter af met oude ideeën, die hun degelijkheid al bewezen hebben.
- Dokter Je ontgoochelt me mateloos, Peter!
Op die post van baddokter had maar één recht, en dat ben ik! Ik en niemand anders.
Ik alleen ben tot de vaststelling gekomen dat onze bronnen geneeskundige kracht hebben. Ik was de eerste en de enige. Ik stond helemaal alleen. Vanuit mijn dokterspraktijk in het Noorden heb ik jarenlang moeten vechten om jullie allemaal te overtuigen!
- Burgemeester Alleen omdat het moment politiek ongeschikt was. Maar zoiets kon jij natuurlijk niet inschatten, daar in je diaspora!
Als het ogenblik dan wel geschikt was, heb *ik* de teugels in de hand genomen. Ik en mijn partijgenoten.
- Dokter En dan hebben jullie mijn hele plan verknoeid, want jullie hebben niet naar mij willen luisteren. Pas nu blijkt wat voor onbekwame bestuursmensen jullie zijn!
- Burgemeester Je moest jezelf eens horen te keer gaan, Peter! Maar op mij maakt dat geen indruk.
Ik heb duidelijk gesteld, wat er hier op het spel staat, voor de stad en dus ook voor mij. Daarom ben ik ook heel formeel in mijn conclusie: jij blijft de discretie bewaren, en ondertussen onderzoeken wij wat we binnen financieel haalbare perken aan de situatie kunnen doen.

- Dokter Dat zal ik nooit doen, zolang je met je eigen knoeiwerk tevreden bent. Ik zeg je, Peter, en dat is mijn eerlijke en vaste overtuiging...
- Burgmeester Als ambtenaar heb je niet het recht, een eigen overtuiging te hebben.
- Dokter Niet het recht?
- Burgmeester Als ambtenaar!
Als privépersoon is dat een andere zaak. Maar als ambtenaar in dienst van het kuuroord heb je niet het recht om met je overtuiging of je persoonlijke mening te koop te lopen, en zeker niet als ze tegen de overtuiging van je oversten indruist!
- Dokter Dat gaat te ver. Als dokter, als man van de wetenschap...
- Burgemeester Deze zaak heeft niet enkel met wetenschap te maken. Het is even goed een politieke aangelegenheid.
- Dokter Loop naar de duivel met je politiek. Ik heb de vrijheid over alles te spreken wat mij past.
- Burgmeester Natuurlijk! Behalve over aangelegenheden die verband houden met het kuuroord. Dat verbieden wij.

Cut.

*

tafereel 4

" EEN ANDER SOORT ROTZOOI "

*

Dokter en Hovstad.

Hovstad En de burgemeester verbiedt U, met ons daarover contact op te nemen?

Dokter Precies. Maar dat neem ik niet.
Als dokter is het mijn plicht de openbare opinie op de hoogte te brengen. Daarom wil ik dat U dit rapport in de krant laat verschijnen.

Hovstad Valt het U niet op, dokter, dat deze affaire met heel wat andere dingen verband houdt?

Dokter Wat bedoelt U?

Hovstad U beweert, dat bodemvervuiling de oorzaak van de besmetting is?

Dokter Ongetwijfeld! Het water wordt besmet door die vervuilende rotzooi in het Molendal.

Hovstad Excuseer, dokter, maar volgens mij heeft het ook met een heel ander soort rotzooi te maken.

Dokter Een ander soort rotzooi?

Hovstad De rotzooi, die onze hele samenleving vervuult.

Dokter Het is mij niet helemaal duidelijk, wat U bedoelt.

Hovstad Voor U, als dokter, als man van de wetenschap, is dit geval volkomen transparant: oorzaak en gevolg zijn objectief-wetenschappelijk perfect traceerbaar.
Maar er hangt in deze stad nog een heel ander soort pollutie, die niet zo gemakkelijk op te sporen valt. Die van het machtsmisbruik.

Dokter Overdrijft U nu niet een beetje?

Hovstad Helemaal niet.
Alle sleutelposities in deze stad zijn in handen van dezelfde bende verdorven bureaucraten.
Ze hebben niet alleen hun aanzien en rijkdom, maar ook hun macht op dezelfde corrupte manier verworven. De politiek die ze voeren is louter gericht op het in stand houden van die macht. Hun verstikkend conservatisme ontnemt deze stad alle zuurstof.

Dokter Dat is misschien wel zo, maar ze zijn toch ook bekwaam en intelligent?

Hovstad Hebben zij hun bekwaamheid bewezen, toen ze de waterleiding bouwden waar ze nu ligt?

Dokter Nee, natuurlijk niet, dat was een grote blunder. Maar die gaan we nu rechtzetten.

Hovstad Denkt U nu echt, dat het zo gemakkelijk zal gaan?

Dokter Gemakkelijk of niet, het zal in elk geval gebeuren. Met de hulp van de pers.

Hovstad Kijk, dokter, ik zal eerlijk zijn.
Toen ik hoofdredacteur van de Volkskrant werd, had ik de intentie om eindelijk eens af te rekenen met het walgelijk nepotisme van die kliek oude reactionairen.

Ik had evenwel niet ingeschat, dat dit het einde van de krant zou betekend hebben. Bovendien bestond toen nog het gevaar, dat er helemaal geen kuuroord zou gekomen zijn.

Maar nu het kuuroord er is, mogen er wat mij betreft gerust wat koppen rollen. Ik ga dus op uw voorstel in.

Al is het voor U natuurlijk niet plezierig, dat ik uw broer en zijn hele stadsbestuur op de korrel neem, toch wil ik mijn verantwoordelijkheid niet ontlopen.

Dokter Dat wil ik evenmin.

Daarom moet de publieke opinie in elk geval op de hoogte gebracht worden. Of het nu om mijn broer gaat, of niet.

Hovstad Ik ben het volkomen met U eens. Een journalist heeft ook een deontologie!

Ik beseft natuurlijk, dat ze dit agitatie zullen noemen, maar ze mogen het noemen zoals ze willen, ik heb ook een geweten.

Dokter, Hovstad, Aslaksen, Billing.

Aslaksen Goeie middag, dokter.

Dokter Goeie middag, mijnheer Aslaksen.

Aslaksen Klopt het, wat Billing me daarnet verteld heeft? Dat U van plan bent, om onze waterleiding te laten verleggen, en dat U in onze krant daarover een verklaring wilt laten publiceren?

Dokter Dat klopt, mijnheer Aslaksen.

Ik wilde U als voorzitter van de Zelfstandige Ondernemers in elk geval op de hoogte brengen, vermits de verbouwwerken een tijd zullen duren.

Bovendien bent U niet alleen de uitgever, maar ook de eigenaar van de drukkerij waar deze krant gedrukt wordt, zodoende ...

Aslaksen Het hele kuuroord is voor ons zelfstandigen van uitzonderlijk belang, dokter.

We moeten er alles aan doen, opdat de badgasten in de toekomst naar onze stad zouden blijven komen. Zelfs al moet de badinrichting daarvoor een tijdlang gesloten worden. Daarom zullen wij U onvoorwaardelijk steunen.

U weet ongetwijfeld dat ik in de liberale partij een bescheiden rol speel?

Dokter Dat weet ik.

Aslaksen En U weet ongetwijfeld ook, dat het stadsbestuur zich heel afkerig opstelt tegenover ideeën die niet van hen komen?

Dokter Dat heb ik destijds inderdaad zelf kunnen ondervinden.

Aslaksen Mochten de aanpassingswerken bij het huidige stadsbestuur op ernstige tegenstand stoten, dan ben ik altijd bereid binnen de oppositie ...

Dokter Dat zal niet nodig zijn, mijnheer Aslaksen. De sanering van het kuuroord is geen politieke aangelegenheid. Het is een zaak van algemeen belang.

Aslaksen Dat bedoel ik nu net, dokter.

Met mijn invloed zou het geen moeite zijn, om alle zelfstandigen een soort van solidariteitsverklaring te laten ondertekenen, mocht het stadsbestuur zich in deze zaak onwrikbaar blijven opstellen.

Dokter Een solidariteitsverklaring?

Aslaksen Een klein ruggensteuntje, omdat u deze zaak van algemeen belang aan het licht gebracht hebt, dokter.

Vanzelfsprekend zou dat met de nodige discretie moeten gebeuren,

om de autoriteiten niet te choqueren. Als we daarop letten, zal niemand ons dat kwalijk nemen, denk ik.

Billing En wat dan nog?

Zelfs al is het niet naar de zin van de heren potentaten, dat is toch onze zaak niet!

Als het moet, komen we op straat, en ...

Aslaksen Nee, nee, Billing, geen provocatie! Geen radicalisme!

Daar heb ik in het verleden alleen maar onaangename ervaringen mee gehad.

Maar niemand kan een fatsoenlijk burger verbieden om vrij en vrank zijn mening te geven.

Dokter Mijn beste Aslaksen, ik kan U niet zeggen, hoe goed het me doet om dit te horen.

Maar ik denk echt niet, dat die hele heisa nodig zal zijn. De omstandigheden spreken voor zichzelf.

Als de heren me nu willen verontschuldigen?

Aslakse Natuurlijk, dokter, ik laat U even uit.

Hovstad en Billing.

Billing Wel, wat denk je er van? Is dit niet het ideale moment om hier eens de stal uit te mesten?

Eindelijk kunnen we deze ingedommelde stad een serieuze injectie geven! We moeten er van in het begin hard tegenaan gaan.

Het wordt hoog tijd dat we eens wat fut pompen in dit conservatieve nest van slappelingen en schijterige jaknikkers.

Van die blunder met de waterleiding moet elke stemgerechtigde burger op de hoogte gebracht worden.

Hovstad Je loopt nu wel een beetje heel hard van stapel, Billing. Denk jij nu werkelijk dat zoiets vanzelf gaat?

Je hebt Aslaksen toch gehoord! Ook hij behoort tot dat zootje halfslachtigen, hoe drastisch hij ook mag lijken.

Zo zijn toch de meesten, ze aarzelen even, maar hangen hun haken uiteindelijk toch naar de wind.

Billing We zullen het rapport van de dokter toch publiceren?

Hovstad Natuurlijk!

Billing Ik neem het onmiddellijk door.

En als je het goedvindt, schrijf ik bij die onverantwoorde miskleun een ondubbelzinnige commentaartekst.

Hovstad Begin er maar mee, Billing!

Cut.

tafereel 5

" MAAK HEM VOOR REDE VATBAAR "

*

Burgemeester en Katrien.

Burgemeester Katrien, jouw echtgenoot is een ongelooflijk onverantwoordelijk man.

Hij heeft achter mijn rug de pers gecontacteerd. Ik hoop dat je je realiseert, wat voor gevolgen dit kan hebben?

Katrien Gevolgen?

Burgemeester Niet alleen voor je man, maar ook voor jou en je gezin!

Katrien Wat bedoel je?

Burgemeester Die post van baddokter heeft Thomas enkel en alleen aan mij te danken.

Ik had gehoopt dat hij, nu jullie financiële situatie wat stabielier geworden is, ook wat minder onstuimig zou te keer gaan. Niets is minder waar.

Mijn geduld is op, Katrien, en daarom is de kans die hij nu krijgt meteen ook de laatste.

Katrien Wil je ter zake komen, Thomas?

Burgemeester In de stad gonst het van de geruchten over het kuuroord.

Ik wil dat je man deze geruchten officieel tegenspreekt. Dat hij in de plaats van zijn rapport een rechtzetting laat publiceren, waar uit blijkt dat, na verdere analyse van het badwater, het gevaar in ruime mate overschat werd.

Katrien Ach zo!

Burgemeester En dat hij het volste vertrouwen heeft, dat, als er verbeteringen nodig zouden zijn, het stadsbestuur daar zeker zal voor zorgen.

Katrien De overtuiging van mijn man is gebaseerd op de toestand van het water. Ik vrees dat zijn overtuiging alleen zal veranderen, als de toestand van het water verandert.

Burgemeester Dan zullen wij zelf een communiqué uitgeven om het publiek gerust te stellen. Maar dan zal ik ook niet kunnen verhinderen, dat hij ontslagen wordt.

Katrien Ontslagen?

Burgemeester Ik zal mij inderdaad genoodzaakt zien, onmiddellijk zijn ontslag aan de Raad van Bestuur voor te leggen.

Katrien Dat is schandalig, Peter!

Burgemeester Katrien, ik weet dat jij in dit huis de verstandigste bent. Maak hem voor rede vatbaar. Breng hem aan zijn verstand wat hij zijn gezin én zijn geboortestad aandoet.

Cut.

*

tafereel 6

" DIT IS REVOLUTIE! "

*

Hovstad en Billing.

Hovstad Heb je het gelezen?

Billing Meedogenloos!

Hovstad Vijmscherp, die dokter!

Billing Vijmscherp? Vernietigend! Ieder woord als een voorhamer!

Hovstad Zelfs van een voorhamer vallen politiekers niet bij de eerste slag.

Billing Dan moeten we blijven hameren! Slag na slag, tot die hele corrupte bende in elkaar stuikt. Toen ik dit rapport las, dacht ik: dit is revolutie.

Hovstad Zeg dat maar niet, als Aslaksen het hoort.

Billing Aslaksen is een lummel! Een slappeling!
Zeg, we gaan er toch mee door?

Hovstad Wat dacht je!
Al moeten we natuurlijk wel uitkijken, want als we de burgemeester tegen ons krijgen, dan zouden het voor onze krant wel eens moeilijke tijden kunnen worden.

Billing Dat zie ik niet gebeuren. Onze krant zal de publieke opinie achter zich hebben.

- Hovstad Je weet maar nooit.
Ik hoop alleen maar dat het niet nog eens op een compromis uitdraait, zoals al zo vaak in het verleden.
- Billing Dat denk ik niet.
De dokter is een vastberaden man en zijn broer heeft eigenlijk geen keuze. Laat hem maar eens proberen het voorstel van de dokter te blokkeren! De hele stad zal zijn hoofd willen zien rollen.
- Hovstad Maar de aandeelhouders van het kuuroord zullen een fortuin moeten investeren, als dit doorgaat.
- Billing Dan zien de kiezers hoe geniaal deze stad bestuurd wordt. Wij zorgen er voor dat de stad in andere handen komt.
Ik heb het al gezegd: dit is revolutie!
We staan aan de vooravond van een heuse revolutie!

Cut.

*

tafereel 7

" WAT HEB JE AAN WAARHEID ZONDER MACHT? "

*

Dokter en Katrien.

Dokter Hij is dus verbolgen!

Katrien Het is schandalig.

Dokter Maar ik laat me niet doen!

Katrien Gebruik asjeblief je verstand, Thomas! Hij heeft de macht aan zijn kant.

Dokter En ik de waarheid aan de mijne.

Katrien Wat heb je aan waarheid zonder macht?

Dokter Wat wil je dan dat ik doe?

Katrien Je gaat het toch niet opnemen tegen je broer?
Als hij niet wil, dan kan het niet. Het enige wat je er aan over houdt,
is je ontslag.

Dokter Ik ga mijn plicht doen, Katrien. Mijn plicht tegenover de
gemeenschap.

Katrien En je plicht tegenover je gezin?

Dokter Zou je dan gelukkig zijn, als ik capituleer? Als ik mezelf voor de rest
van mijn leven niet meer onder ogen durf komen?

Katrien Thomas, er is al zoveel onrecht in de wereld, daar moet je nu eenmaal leren mee leven.

Als je zo koppig blijft, zitten we straks weer zonder geld. Ben je al vergeten wat voor leven we hadden, daar in het Noorden?

Dokter Hou op, Katrien. Al krijg ik de hele wereld tegen mij, ik zal niet buigen.

Katrien Thomas, wat wil je dan?

Dokter Ik wil mijn kinderen in de ogen durven kijken, als ze volwassen zijn.

Cut.

tafereel 8

" EEN VRIEND VAN HET VOLK "

*

Hovstad, Aslaksen, Billing en Dokter.

- Dokter Drukken!
- Hovstad Prachtig.
- Dokter Nu meer dan ooit!
De burgemeester heeft mij de oorlog verklaard, dus, oorlog zal het worden.
- Billing Op het scherp van de snee, hoop ik.
- Dokter Hij probeert mij te chanteren. Hij heeft het lef mij te vertellen dat ik niet mag zeggen wat ik denk, zonder zijn toestemming. Je moet maar durven!
Wanneer kan het rapport gepubliceerd worden?
- Hovstad Morgen staat het in de krant.
- Dokter Prima. En dat is nog maar een begin.
Dat riool van een kuuroord is een uitgangspunt. Het houdt verband met nog zoveel andere zaken die dringend moeten aangepakt worden.
- Billing Precies!
Als je een huis begint te renoveren, stel je ook al gauw vast, dat je het eigenlijk helemaal met de grond moet gelijk maken.
- Aslaksen Met de grond gelijkmaken?

U denkt er toch niet aan om het kuuroord af te breken?

Dokter Niet bang zijn, mijnheer Aslaksen.
Eigenlijk heb ik het over heel andere dingen. Daarom is het van levensbelang, dat mijn rapport gepubliceerd wordt.

Hovstad Het zal gepubliceerd worden, dokter. En ik ben er zeker van, dat U met dit artikel alle progressieven op uw hand zult krijgen.

Aslaksen En ik hoop ook, alle gematigden.

Billing Gematigd of niet gematigd, de hele stad!

Dokter Zorg in elk geval dat het rapport morgen in de krant verschijnt, we mogen niet één dag verliezen.

Billing Komt in orde, dokter!

Dokter En geen fouten, ieder woord is van uitzonderlijk belang!
Ik kom straks nog even langs om de drukproef na te lezen. Ik kan niet genoeg zeggen, hoezeer ik er op gebrand ben, dat de hele zaak in de pers verschijnt.

Billing In de wereld geslingerd als een bliksemschicht!

Dokter Na al die leugens wil ik in de krant eindelijk eens de waarheid lezen.
En dit is, zoals ik al zei, nog maar het begin. We zullen andere zaken aanpakken en alle leugens waarmee we leven aan flarden schieten.

Aslaksen Loopt U nu niet wat hard van stapel, dokter?

- Dokter Ach, U gelooft nooit wat voor verdachtmakingen ik nu moet ondergaan.
Ik word vernederd, men probeert van mij een medeplichtige te maken. Men eist, dat ik mijn heilige overtuiging zou opofferen voor het persoonlijk voordeel van anderen.
- Billing Dat is straf!
- Dokter Ik zal ze verpletteren, ik zal hun vestingen voor de ogen van de hele stad opblazen. Dat zal ik doen.
- Aslaksen Maar doe het met mate, dokter, wees voorzichtig!
- Dokter Ik zal mijn dynamiet niet sparen, mijnheer Aslaksen.
Want nu gaat het niet meer om de waterleiding alleen. Nu moet onze hele samenleving gedesinfecteerd worden!
- Billing Gelijk gebt U, dokter!
- Dokter De hele bende diletantanten moet van tafel geveegd worden. En niet alleen hier, maar overal!
- Billing Precies!
- Dokter Als we samenwerken, zal alles vanzelf gaan.
- Hovstad Het biedt in elk geval perspectieven, om eindelijk het bestuur over deze stad in de juiste handen te geven.
- Aslaksen En als we maat houden, kan ik me niet voorstellen dat dit voor onze zelfstandigen schadelijk zou kunnen zijn.
- Dokter In godsnaam, Aslaksen, wie kan het nu schelen of dat schadelijk is of niet? Het gaat om de waarheid!

Hovstad Dokter, U bent een man die onze volledige steun verdient.

Billing U bent een Vriend van het Volk, dokter, een echte Volksvriend.

Hovstad Ik denk dat de hele stad U weldra zo zal noemen: een vriend van het volk!

Dokter Dank U, beste vrienden. Het doet werkelijk deugd, om te horen dat jullie mij steunen.

Maar nu moet ik nog visites doen. Ik kom straks terug om de drukproef na te lezen. Tot dan.

Hovstad, Aslaksen en Billing.

Hovstad Die dokter kan voor ons van onschatbare waarde zijn.

Aslaksen Zolang hij zich beperkt tot het kuuroord. Ik ben wat huiverig voor opmerkingen als "dit is nog maar een begin".

Billing Waarom?

Aslaksen In de politiek is alles mogelijk, Billing, daarin heb ik heel wat ervaring. Ik hou niet van dikdoenerij en opschepperij.

Ik ben voorzitter van de Zelfstandige Ondernemers, en nu het kuuroord een goede naam heeft, zou ik niet graag hebben, dat daar verandering in komt.

Billing Ach, het is altijd hetzelfde. Je wordt ondernemer en de waarheid kan je gestolen worden!

Aslaksen Meneer Billing, ik ben ouder dan U. Ik heb al meer vuurvreters gezien. Weet U wie er jaren geleden bij ons op de redactie werkte? Advocaat Stensford.

Billing Die overloper!
Ik zal in elk geval nooit mijn huik naar de wind zetten.

Aslaksen In de politiek mag men nooit "nooit" zeggen. Een politiekeer weet nooit in welk kamp hij zal eindigen.

Billing Ik vrees, dat U gelijk hebt, mijnheer Aslaksen.

Aslaksen Trouwens, U weet dat beter dan wie ook, mijnheer Billing. Hebt U onlangs niet gesolliciteerd naar de baan van griffier bij de rechtbank?

Billing Ik?

Hovstad Jij, Billing?

Billing En waarom niet?
Met zo'n baan zou ik heel wat van die hoge pieten op hun plaats kunnen zetten.

Aslaksen Nu ja, eigenlijk maakt het mij niets uit.
Alleen, als men vindt dat ik laf ben, omdat men mij op tegenstrijdigheden betrapt, kan ik maar één ding zeggen: mijn politiek verleden is een open boek. Nooit ben ik op mijn overtuigingen teruggekomen.
Misschien ben ik gematigder geworden. Mijn hart slaat nog altijd voor alles wat links is. Al moet ik toegeven, dat mijn verstand dat niet altijd toelaat.

Billing en Hovstad.

Billing We zouden van zijn drukkerij af moeten geraken.

Hovstad We kunnen niet zonder hem. Ken je misschien nog iemand, van wie we de drukkosten op krediet krijgen?

Billing Het is toch zonde, dat we het nodige bedrijfskapitaal niet hebben.

Hovstad Als ik dat zou hebben, Billing...

Billing En als we nu eens aan dokter Stockmann zouden vragen om bij te springen?

Hovstad Aan hem? Sinds wanneer heeft die geld?

Billing Hij niet. Zijn schoonvader.

Hovstad De "das"?

Billing Een deel van zijn kapitaal moet zijn dochter toch erven?

Hovstad Reken je daar op?

Billing Ik reken helemaal nergens op!

Hovstad Dat is verstandig.

En op dat baantje van griffier reken je best ook niet veel. Dat zal helemaal niet voor jou bestemd zijn, dat kan ik je verzekeren.

Billing Denk je dat ik dat niet weet. Precies dat is zo frustrerend, hier in dit bedorven nest!

Hovstad Aan wie zeg je het.

Cut.

tafereel 9

" VAN JOUW WAARHEID BEN IK NIET BANG "

*

Hovstad en Burgemeester.

Burgemeester U hebt hier een gezellig kantoor, mevrouw Hovstad.

Hovstad Oh, niks bijzonders.

Burgemeester U moet mij excuseren dat ik hier zomaar kom binnenvallen.

Hovstad U bent welkom, mijnheer de Burgemeester. Gaat U zitten.

Burgemeester Dank U.

Hovstad Wat kan ik voor U doen?

Burgemeester Ik erger mij, mevrouw Hovstad.

Hovstad Ach zo?

Nu ja, met al uw bevoegdheden lijkt me dat niet uitzonderlijk. U hebt zoveel aan uw hoofd, dat U zich waarschijnlijk elke dag aan iets kunt ergeren.

Burgemeester Dat klopt, mevrouw Hovstad, maar toch heeft mijn ergernis dit keer met iets anders te maken. Of liever, met iemand anders. Met onze baddokter.

Hovstad Met de dokter?

Burgemeester Hij heeft aan de Raad van Bestuur van het kuroord het resultaat van een wetenschappelijk onderzoek voorgelegd, in verband met enkele vermeende gebreken in onze badinrichting.

Hovstad Werkelijk?

Burgemeester Ja. Heeft hij er U niet over gesproken?

Hovstad Ach ja, precies, nu U het zegt, hij heeft daar enkele toespelingen op gemaakt.

Burgemeester Met het verzoek om het te publiceren?

Hovstad Zoiets, ja.

Burgemeester En gaat U het publiceren, mevrouw Hovstad?

Hovstad, Burgemeester en Aslaksen.

Burgemeester Dag meneer Aslaksen.

Aslaksen Mijnheer de Burgemeester.

Burgemeester De drukproef, ongetwijfeld?

Alaksen Dit? Ik weet het niet, ik heb nog geen tijd gehad om het te bekijken.

Hovstad Moest dat niet eerst gecorrigeerd worden?

Aslaksen Juist, ja ... de spelling moest nog eens nagekeken worden. Ik breng het meteen naar ...

Burgemeester Ik ben heel goed in spelling, mijnheer Aslaksen. Geef het maar aan mij.

Gaat U dat drukken, mijnheer Aslaksen?

- Aslaksen Ik heb geen redactionele verantwoordelijkheid, mijnheer de Burgemeester. Ik druk alleen maar de krant.
- Burgemeester Vanzelfsprekend.
U bent toch een bedachtzaam en intelligent man, mijnheer Aslaksen.
- Aslaksen Het verheugt mij, dat van U te mogen horen, mijnheer de Burgemeester.
- Burgemeester Een man met een zekere invloed ook.
- Aslaksen Wel ja, als voorzitter van de Zelfstandige Ondernemers, eigenlijk wel, mijnheer de Burgemeester.
- Burgemeester Ik neem dus aan, dat U ook heel goed weet hoe zelfstandigen redeneren?
- Aslaksen Ik denk dat ik dat wel kan zeggen ...
- Burgemeester Wel, ik moet tegeven dat ik niet wist, dat er onder hen zo'n grote offerbereidheid bestaat.
- Aslaksen Offerbereidheid?
- Burgemeester Een mooi gebaar van gemeenschapszin, een uitzonderlijk mooi gebaar.
Ik zou bijna durven zeggen, dat ik zoiets helemaal niet verwacht had. Maar U kent onze zelfstandigen natuurlijk veel beter dan ik, mijnheer Aslaksen.
- Aslaksen Ja maar ...
- Burgemeester Want het gaat echt niet om geringe offers, die wij aan de stad moeten brengen.

- Hovstad Offers aan de stad brengen?
- Aslaksen Ik begrijp U niet helemaal, mijnheer de Burgemeester.
- Burgemeester Naar een voorlopige maar realistische schatting, zouden de veranderingen die de baddokter nodig vindt, een half miljard kosten.
- Aslaksen Dat is uiteraard enorm veel geld, maar ...
- Burgemeester Natuurlijk zullen wij de mogelijkheid voorzien, om bij de stad een lening af te sluiten.
- Hovstad U bedoelt toch niet ...
- Burgemeester Toch wel, mevrouw Hovstad. De gemeentebelastingen zullen minstens verdubbeld worden.
Waar zou het geld anders vandaan komen?
- Hovstad Maar het kuuroord is toch een privéonderneming?
- Burgemeester Jazeker, maar als de bevolking wil dat er veranderingen worden aangebracht, dan zal de bevolking de rekening moeten betalen.
De aandeelhouders zien geen mogelijkheid om nog meer geld te investeren. Dat is er gewoon niet.
- Aslaksen Dat is onmogelijk. De burgers van deze stad zullen nooit zo'n belastingsverhoging accepteren.
- Hovstad Dat is een feit.
- Burgemeester En er is toevallig nog een feit. O, excuseer me, dat ik op een krantenredactie over feiten praat - maar we zullen het kuuroord twee jaar moeten sluiten.

- Hovstad Sluiten?
- Aslaksen Kan het dan niet open blijven, terwijl er verbouwd wordt?
- Burgemeester Uitgesloten.
- Aslaksen Maar dat houden onze zelfstandigen niet uit? Waarvan moeten zij intussen leven?
- Burgemeester Goede vraag, mijnheer Aslaksen. Zegt U nu zelf eens wat er moet gebeuren.
Geloof u nu werkelijk dat we uiteindelijk nog één badgast overhouden, als we de mensen voortdurend wijsmaken dat het water besmet is.
- Aslaksen Wijsmaken?
- Burgemeester Inderdaad, mijnheer Aslaksen. Verbeelding, dat rapport!
Riskeren we twee jaar zonder inkomen voor uw Zelfstandige Ondernemers en een zware belasting bovenop, alleen maar voor deze droom, deze hallucinatie dat we in een pesthaard leven.
- Hovstad Dat is gebaseerd op wetenschap ...
- Burgemeester Dat is gebaseerd op wrok, op haat tegen het gezag, en op niets anders. Het heeft niets te maken met wetenschap, of wat dan ook. Zo is dokter Stockmann altijd geweest: een rebel, niets meer, niets min.
- Aslaksen Maar dan is uw broer een heel onverantwoordelijk man?
- Burgemeester Dat is ie inderdaad, mijnheer Aslaksen.

- Aslaksen Ben jij wel zeker, dat je deze zaak wil steunen, mevrouw Hovstad?
- Hovstad Ik moet eerlijk bekennen, dat ik de zaak nog nooit zo bekeken had. Ik bedoel ... psychologisch is het heel goed mogelijk dat de man er op uit is ... Ja, ik weet niet wat ik er moet van denken ...
- Burgemeester U zou de stad toch niet graag in moeilijkheden brengen, nietwaar. Dat zou uw krant helemaal niet goed doen.
- Aslaksen Ik moet toegeven, dat ik niet direct aan nieuwe belastingen had gedacht.
- Burgemeester Dat had u toch wel moeten doen, vermits U ze zou moeten adverteren. Het kan natuurlijk ook zijn dat uw lezers van hoge belastingen houden ...
- Ik heb hier een rapport van de werkelijke feiten. Daaruit blijkt dat - met enige voorzichtigheid - niemand de schadelijke gevolgen van het water zal ondervinden.
- Natuurlijk moeten we ondertussen wel enkele kleine structurele veranderingen aanbrengen, maar die zou de onderneming zelf betalen. En het kuuroord zou probleemloos verder kunnen functioneren.
- Hovstad, Burgemeester, Aslaksen en Billing.*
- Billing Waar is de drukproef, mijnheer Aslaksen? De dokter is net aangekomen.
- Burgemeester Is hij hier?
- Hovstad Wel, hij ... euh ...
- Burgemeester Ik zou hem liever niet tegen het lijf lopen.

Aslaksen Billing, ga met de burgemeester naar de drukkerij.

Billing Hierlangs, burgemeester.

Hovstad, Aslaksen en Dokter

Hovstad Komt U binnen, dokter.

Dokter Is de drukproef klaar?

Aslaksen Nee, dat kan nog wel even duren.

Dokter Dan wacht ik wel tot ie klaar is. U begrijpt dat ik ongeduldig ben.

Hovstad Dat heeft weinig zin, dokter. Het kan nog een hele tijd duren.

Aslaksen We hebben het nogal druk vandaag...

Dokter Wat is dit?
Wat doet hij verdomme hier?

Aslaksen Laten we vooral kalm blijven, dokter ...

Dokter Waar is hij? Wat kwam hij doen? Jullie ompraten?

Hovstad? Aslaksen?

Dat zal hem niet lukken. Waar heb je hem verstopt?

Hovstad, Aslaksen, Dokter, Burgemeester en Billing.

Dokter Zo, Peter! Zo zit je dus in elkaar!

Burgemeester Mijn aktentas, asjeblijf!

- Dokter Ik hoop dat je beseft, Peter, dat in een democratie iedereen deze aktentas kan dragen. Dat ze van hand tot hand kan gaan.
Dus, kraai niet te vroeg victorie! We staan aan de vooravond van de kentering. Als mijn rapport morgen in de krant verschenen is, zou ik niet in je schoenen willen staan.
- Burgemeester Jouw rapport verschijnt niet in de krant.
- Aslaksen Dokter, we zijn geen wetenschapsmensen. We kunnen niet beoordelen of uw rapport op waarheid berust.
- Dokter Mijn naam staat er toch onder? Ik alleen draag de verantwoordelijkheid.
Mevrouw Hovstad?
- Hovstad Ik laat het niet verschijnen, dokter. Ik kan niet, ik wil niet en ik mag niet. Ik ga onze krant niet op het spel zetten.
- Dokter U mag niet? Wat een onzin!
U bent de hoofdredacteur. U bepaalt wat er in de krant komt, U en niemand anders.
- Hovstad Mis, dokter Stockmann. De lezers bepalen wat er in de krant komt. De openbare opinie domineert de pers.
- Dokter En die openbare opinie zou tegen mij zijn?
- Aslaksen Inderdaad, dokter Stockmann. Het zou voor de stad een slechte zaak zijn, als uw rapport in de krant zou verschijnen.
Want dat zou meteen voor iedere inwoner een aanzienlijke belastingverhoging betekenen.
Bovendien verliest U natuurlijk alle steun van de zelfstandigen, want door de sluiting zou niemand nog z'n onderneming overeind kunnen houden.

Dokter Natuurlijk!
Billing?

Billing Nee, na wat de Burgemeester me daarmee verteld heeft, kan ik de zaak niet steunen. U heeft de zaak in een verkeerd daglicht gesteld.

Dokter Ach zo!
Wel, mijne heren, mevrouw, mijnheer de Burgemeester, het is een dwaasheid te denken dat men de waarheid kan doodzwijgen.
Ik zal een persconferentie organiseren, opdat eindelijk de waarheid aan het licht zou komen.

Burgemeester Van jouw waarheid ben ik niet bang, Thomas.
Ik geef jou zelfs een forum in de grote zaal van het stadhuis. We nodigen iedereen uit. Wees gerust, ik zal er ook zijn.

Dokter Afsproken, Peter.
We zullen eens zien, of jullie werkelijk in staat zijn, een man het zwijgen op te leggen, die van zijn geboortestad houdt en die opkomt tegen partijpolitiek en corruptie.

Cut.

*

tafereel 10

" VIJAND VAN HET VOLK "

*

Burgemeester Dames en Heren, inwoners van onze geliefde stad.

In een democratie is de vrije meningsuiting een recht. Daarom heeft ons stadsbestuur unaniem besloten, dokter Stockmann hier vanavond een platform te bieden, om hem van onze goede bedoelingen te overtuigen.

Omwille van de U waarschijnlijk wel bekende verwantschap, die ik met de baddokter heb, was ik hier vanavond liever niet aan het woord gekomen. Mijn functie echter, als voorzitter van de Raad van Bestuur van het kuuroord én als Burgemeester, dwingt mij er toe, vooraf toch even één en ander toe te lichten.

Dokter Stockmann heeft besloten om het kuuroord, ons kuuroord, te ruïneren.

Dokter Peter!

Burgemeester Laat me uitspreken, dokter!

Hij gaat op omslachtige en uiterst gecompliceerde manier te werk, zodat niemand kan zien wat zijn ultieme bedoeling is: het gezag voor schut zetten, belachelijk maken en het op die manier ondermijnen.

Op inventieve wijze gebruikt hij daarvoor een pseudo-wetenschappelijk rapport over de besmetting van ons badwater, om te bewijzen dat het stadsbestuur zou geblunderd hebben bij de aanleg van de waterleiding.

Dokter Peter, asjeblief, het is helemaal niet mijn bedoeling ...

Burgemeester Ik ben nog altijd niet uitgesproken, dokter!

In normale omstandigheden heeft ieder van ons het recht om over alles zijn mening te zeggen. We leven immers in een democratisch land.

Maar dit zijn geen normale omstandigheden. Boven ons hoofd hangt een crisis, veroorzaakt door mensen, die onder het voorwendsel van hervorming én met een pleidooi voor rechtvaardigheid, alle gezag afbreken, en zo de weg effenen naar revolutie en chaos.

Dokter Waar heb je het godverdomme over?
Heb je me daarom naar hier uitgenodigd, om me te kunnen aanvallen?

Burgemeester U krijgt straks het woord, dokter.

Dames en Heren, we weten wat onze stad vroeger was, zonder het kuuroord: een duf provinciaal nest, een derderangsgat.

Nu staan we op het punt internationale erkenning te verwerven. Als wij op dit élan mogen doorgaan, dan voorspel ik, dat we binnenkort één van de mooiste en rijkste badplaatsen ter wereld zullen zijn.

Dat, Dames en Heren, zijn de vooruitzichten: chaos of internationale erkenning.

Ik ontken niet dat ons kuuroord aan enkele kleine structurele veranderingen toe is, want er zijn inderdaad een paar gebreken. Maar daaraan kan door een bescheiden ingreep en zonder al te veel problemen verholpen worden.

Ik, als democraat, beste medeburgers, geloof dat wij, de door U verkozen meerderheid, een grens moeten stellen aan toestanden die door de onbezonnenheid van één enkel individu het algemeen belang van onze gemeenschap in het gedrang brengen. En als dat individu besluit die grens te overschrijden, dan moeten wij hem dat met alle middelen beletten.

Dokter Stockmann krijgt nu, zoals dat in een democratie past, het woord, maar als Voorzitter van de Raad van Bestuur van ons kuuroord, verbied ik hem, in het belang van iedereen, met één woord over onze badinrichting te reppen.

Dokter Mijnheer de Burgemeester, laat ik U eerst en vooral geruststellen: ik zal niet over het kuuroord spreken.

Al was ik dat wel van plan, toen ik naar hier kwam. Maar de "democratie" heeft zo haar rechten.

En U, mevrouw Hovstad en mijnheer Billing, de "radicalen" onder ons, zou ik willen feliciteren...

Hovstad Wat bedoelt U met 'radicaal' ?

Billing Welke argumenten hebt U om mij een radicaal te noemen?

Dokter Die argumenten zijn er niet, en die zijn er nooit geweest.

Ik wilde U allebei alleen maar feliciteren met uw zelfbeheersing van vanavond, U, die zich geen moeite bespaart in uw gevecht voor het beginsel van de vrije meningsuiting.

Billing Er is een wereld van verschil tussen de vrije meningsuiting en de onverantwoorde opdringerigheid van een losgeslagen individu.

Hovstad Wij dringen aan onze lezers tenminste onze eigen wil niet op!

Dokter Val mij niet in de rede, ik heb van uw geliefde Burgemeester het woord gekregen, en dat is - zoals hij het zo gepast formuleerde - mijn democratisch recht!

Dames en Heren, ik wil het vanavond hebben over een nieuwe ontdekking, een ontdekking waarvan helaas het resultaat nog schrijnender is, dan dat van het kuuroord.

Burgemeester Niet over het kuuroord spreken! Daarin ben ik formeel.

Dokter Neem me niet op een woord, Mijnheer de Burgemeester! Ik heb gezegd, dat ik het over een andere ontdekking zou hebben, niet over die in mijn rapport, en daar hou ik me aan.

Herhaaldelijk heeft men de voorbije dagen geprobeerd om mij monddood te maken, net zoals nu weer, vanavond. Toen heb ik niet alleen als een leeuw voor mijn mensenrechten gevochten, maar ik heb ook veel nagedacht.

En zo ben ik tot een nieuwe ontdekking gekomen: de ontdekking, dat de bronnen van onze geest vergiftigd zijn, dat onze hele burgerlijke samenleving berust op de besmette bodem van de leugen.

X Wat zeg je daar?

X Zeg dat nog eens, als je durft!

X Hij is een revolutionair!

Dokter Nu zijn mijn ogen werkelijk opengegaan. En wat zie ik? De bodemloze dwaasheid van het stadsbestuur.

Burgemeester Voor U deugt niets aan deze stad, hé! Geef het maar toe, U bent een revolutionair!

- Dokter Ik geef niks toe!
Ik zeg alleen: dank zij het kuuroord ben ik er achter gekomen,
waaraan deze heren zich werkelijk schuldig maken. Iedereen weet
dat ik hen niet kan uitstaan, maar niemand ziet waarom!
Ze richten overal onheil aan; waar een vrij mens zich ook wendt of
keert, overal staan ze hem in de weg.
- En toch zal ik het niet langer over hen hebben, want niet zij vormen
voor onze samenleving het grootste gevaar.
- X Wie dan wel?
- X Namen noemen!
- Dokter Dat is het precies: ik kan geen namen noemen. Want de grootste
vijand van de waarheid en de vrijheid is de blinde, kritiekloze en
volgzame meerderheid die jullie allemaal zijn. Zij is het die mij van
mijn vrijheid berooft en me belet de waarheid te spreken.
- X Zou je die onbezonnen uitlatingen wel eens willen terugnemen?
- Dokter Ik neem niks terug.
Maar ik zeg: ik verwerp de oeroude leugen dat de meerderheid
altijd gelijk heeft.
- X Hij is plots een aristocraat geworden!
- Dokter En meer nog! Ik zeg jullie dat de meerderheid *altijd ongelijk* heeft.
- X Ben je gek geworden?
- X Hou je mond voordat...

Burgemeester Kalmte, beste mensen, laat hem maar uitspreken.

Dokter Had de meerderheid gelijk, toen ze toekeek, terwijl Christus gekruisigd werd?

Had de meerderheid gelijk, toen ze weigerde te geloven dat de aarde om de zon draait, en ze toestond dat Galilei door de knieën moest?

Jullie zijn het, die zwijgende meerderheid, die me van mijn vrijheid beroven en mij willen verbieden de waarheid te spreken.

X Waarvan wil je ons eigenlijk beschuldigen?

X De meerderheid heeft het recht altijd aan haar kant!

X De waarheid, jawell!

Dokter De meerderheid?

De meerderheid heeft *nooit* het recht aan haar kant. Want waaruit bestaat die meerderheid? Uit intelligente mensen of uit dwazen?

Ja, ja, Jullie kunnen me beletten verder te gaan, maar jullie kunnen niet weerleggen wat ik zeg!

De meerderheid heeft de macht, helaas - maar het recht heeft zij niet!

X Revolutionair!

Dokter Ja, ik ben een revolutionair geworden! Ik predik de revolutie tegen de leugen, dat de meerderheid de waarheid in pacht heeft. Een waarheid, die zo oud geworden is, dat ze, door geestelijke verkommering en systematische verdomming, niet meer is dan een onvervalste leugen!

In een huis, dat niet dagelijks gelucht en schoongemaakt wordt, verliezen de bewoners de kracht om te denken en te handelen. Het gebrek aan zuurstof ontkracht het geweten.

Wel, in onze stad lijkt de voorraad zuurstof maar heel krap te zijn, precies omdat de hele kompakte meerderheid zo gewetenloos is, om haar toekomst op een moeras van leugen en bedrog uit te bouwen!

Burgemeester Rustig allemaal, ik wil hier geen geweld.
Dokter Stockmann, ik vraag U met aandrang de zaal te verlaten, of ik sta niet in voor de gevolgen.

Dokter Goed. Maar dan ga ik naar andere steden, zodat uiteindelijk het hele land op de hoogte is van jullie oneerlijke parktijken.

Burgemeester Dat durf je niet!

X Arresteer hem!

X Volksverrader!

X Vijand! Dat ben je, een Vijand van het Volk!

zaal Vijand!, Vijand!, Vijand!

Cut.

*

tafereel 11

" EN JIJ HEBT HET LEF OM MIJ VAN PRINCIPES TE SPREKEN "

*

Dokter en Katrien.

- Dokter Deze stenen zal ik als een relikwie bewaren. Ik wil dat onze kinderen er later iedere dag kunnen naar kijken.
Ben je naar de glazenmaker geweest?
- Katrien Ja. Hij heeft gezegd, dat hij nog niet wist, of hij vandaag kon komen.
- Dokter Hij vertrouwt het niet.
- Katrien Nee, hij is bang. Hij durft niet om de bureu. De mensen zijn nu eenmaal zo, ze worden niet graag nagewezen.
- Dokter *Opent een envelop en toont brief aan Katrien.*
We worden het huis uit gezet.
- Katrien *Bekijkt de brief.*
Hm! Onze huiseigenaar doet het niet graag, "maar met het oog op de publieke opinie" ...
Knikt en leest verder.
"mag bepaalde invloedrijke mensen niet voor het hoofd stoten" ...
- Dokter We gaan weg, Katrien. We gaan naar het buitenland.
- Katrien Ik wil niet naar het buitenland, Thomas. Hoe kan je nu weten dat het daar anders zal zijn?
- Dokter Moet ik dan hier blijven, bij mensen die mij hun vijand noemen? Die onze ruiten ingooien?

Katrien Ik weet het, Thomas, de reactie van de mensen is verschrikkelijk.
Maar moeten we daarom emigreren?

Dokter Je hebt gelijk, Katrien, de mensen zijn overal gelijk. Wist ik maar,
waar je goedkoop een stukje oerwoud kunt kopen. Of een klein
eilandje in de Stille Zuidzee ...

Katrien Wat bazel je toch allemaal, Thomas ...

Dokter Een woord kan als een naald in je hart steken, Katrien. Het kan
doordringen en bijten als een zuur, totdat je wordt, wat zij willen dat
je wordt: echt een vijand van het volk!

Dokter, Katrien en Burgemeester.

Burgemeester Als je bezig bent ...

Dokter Alleen maar wat stenen en glasscherven oprapen.
Kom binnen, Peter, wat kan ik op deze mooie morgen voor je
doen?

Burgemeester Kan ik je even alleen spreken?

Dokter Dat kan.

Dokter en Burgemeester.

Burgemeester Kan ik even gaan zitten?

Dokter Ook dat kan.
Oh, daar niet, Peter, een stuk van de zwijgende meerderheid zou je
schedel kunnen doorboren. Daar.

Burgemeester overhandigt hem een envelop.

Dokter Mijn ontslag?

Burgemeester De Raad van Bestuur is gisteravond nog bijeengekomen. Er zat niets anders op.

Het spijt me, dat ik de hele zaak niet in de hand heb kunnen houden.

Ik denk niet dat je in deze stad nog een praktijk kunt uitbouwen.

Dokter De mensen hebben altijd een dokter nodig.

Burgemeester Ik vrees dat onze mensen wel een andere dokter zullen raadplegen.

Eerlijk gezegd, Thomas, ik vind dat dit allemaal wat te ver gaat. Ik heb nooit gewild, dat dit jouw ondergang zou worden.

Dokter Niets belet me om in een andere stad opnieuw te beginnen.

Burgemeester Thomas, je bent een verstandig man.

Dokter Draai er niet om heen, Peter. Je bent bang dat ik de stad verlaat en het kuuroord blijf bestoken.

Burgemeester Dat zal ik niet ontkennen.

Thomas, als het welzijn van onze stad je werkelijk zo nauw aan het hart ligt, dan hoef je maar één kleine stap te zetten.

Dokter Wat bedoel je?

Burgemeester Leg een nieuwe verklaring af. Geef toe, dat je in je ijver voor het welzijn van de stad, alle propertes uit het oog verloren hebt.

Als je alle twijfels over de kwaliteit van ons badwater de kop indrukt, hou je je baan, en ik geef je mijn woord, dat je alle verbeteringen kunt aanbrengen, die je noodzakelijk acht.

Dokter Wanneer? Over vijf jaar? Over tien jaar?
Weet je wat jij gewoon niet begrijpt, Peter? Dat je bepaalde mensen gewoon niet *kunt* omkopen.

Burgemeester Ik ben best wel in staat om dat te begrijpen, Thomas. Alleen: jij bent toevallig *niet één* van die mensen, die je niet kunt omkopen.

Dokter In godsnaam, wat bedoel je nu weer? Waar haal jij het lef vandaan om zo iets te zeggen!

Burgemeester Je weet hoel goed, wat ik daar mee bedoel. Morten Kiil, bedoel ik daar mee.

Dokter Morton Kiil?

Burgemeester Je schoonvader Mortron Kiil

Dokter Waar heb je het over?

Burgemeester Komaan, Thomas, die niet zo onschuldig.
Jij zou zeker niet weten dat je schoonvader alle aandeelhouders afschuimt om van hen aandelen van het kuuroord op te kopen?

Dokter Aandelen opkopen?

Burgemeester Komaan, zeg!

Dokter Maar waar heb je het verdomme over?

Burgemeester Moet ik er dan een tekeningetje bij maken?
Iemand voert een bikkelharde campagne om het vertrouwen in een onderneming de grond in te boren. Meteen stort de beurswaarde van de aandelen in elkaar, en nog dezelfde dag loopt zijn schoonvader de hele stad af en koopt voor een spotprijs alle aandelen op.

Dokter Mijn God!

Burgemeester En jij hebt het lef om mij van principes te spreken.

Dokter Je gelooft toch zelf niet dat ik daarvan op de hoogte was?

Burgemeester Ik geloof wat ik zie.
En ik zie, dat de hele zaak opgezet spel is. Dat jij een vuile smerige klus opknapt voor je schoonvader Morton Kiil, omdat je vrouw de enige erfgename is!
En ik denk niet dat ook maar iemand in deze stad dat anders zal zien!

Dokter Peter, ik ...

Burgemeester Ga naar je bureau en stel een verklaring op, waarin je alles ontkent wat je gezegd hebt!

Dokter Ik vind je walgelijk!

Burgemeester Prima!
Nu moet je eens goed naar me luisteren, Thomas.

Als je van plan bent om van buiten de stad een nieuwe aanval op ons kuuroord te lanceren, dan laat ik je onmiddellijk dagvaarden, en begin ik tegen jou een proces wegens fraude.

Ik heb mijn hele leven geprobeerd van jou een fatsoenlijk man te maken. Als je nu je schepen achter jou wil verbranden, trek ik mijn handen van je af.

Verstaan we elkaar goed?

Dokter Heel goed, Peter!

Cut.

*

DIGITAAL LEESEXEMPLAAR
maarten.verest@gmail.com

tafereel 12

" IK WIL MIJN GOEDE NAAM. "

*

Dokter, Katrien en Morton Kiil.

Katrien Vader, wat heb je nu gedaan! Wat bezielt jou?
Besef je wel wat ze van ons zullen denken?

Kiil zwijgt, neemt wat aandelen uit zijn binnenzak en legt ze op tafel

Dokter Zijn ze dat?

Kiil Ja, dat zijn ze. Kuuroord aandelen. Heel gemakkelijk te verkrijgen,
momenteel.

Katrien Vader, speel geen spelletje met ons. Wat heeft dit te betekenen?

Kiil Waarom zo zenuwachtig, Katrien?

Dokter Ik wil een uitleg, vader!

Kiil Thomas, ik heb gisteravond de mensen in de zaal goed bekeken.
Je kon de haat van hun gezichten aflezen.

Dokter Dat hoef je me niet te zeggen.

Kiil Maar ze geloofden je ook. Ze hadden je wel willen vermoorden,
maar ze geloofden jou.
Ze zeggen, dat de vervuiling uit het Molendal komt.

Dokter Dat klopt, vader.

Kiil En precies daar staat mijn bedrijf.

Katrien Vader, we hebben er nooit een geheim van gemaakt, dat de vervuiling een rechtsreeks gevolg is van de afvalstoffen uit jouw bedrijf.

Kiil Ik neem het jullie niet kwalijk, Katrien. Ik had maar beter moeten uitkijken. Maar nu is het te laat.

Thomas, ik heb dat bedrijf geërfd van mijn vader, hij had het van zijn vader, en zijn vader erfde het van mijn overgrootvader. Ik wil niet dat onze naam besmeurd wordt.

Dokter Ik denk, dat het moeilijk wordt, om dat nog te verhinderen, vader. Ik zie niet in, hoe je dat zou kunnen.

Kiil Dat kan *ik* inderdaad niet, Thomas. Alleen *jij* kan dat.

Dokter Ik?

Kiil Weten jullie met welk geld ik deze aandelen gekocht heb?
Nee, dat weet je niet. Maar ik zal het jullie zeggen: met de erfenis van Katrien en de kinderen.

Katrien Vader! Hoe kan je nu zoiets doen?

Kiil Heel je erfenis heb ik in het kuuroord geïnvesteerd, Katrien.

Dokter Je hebt die rommel gekocht met het geld van Katrien?

Kiil Ze noemen mij "de das", een beest dat dingen ontwortelt...

Thomas, ik heb geleefd met een propere lei, en ik wil er ook mee sterven. Jij moet mijn naam zuiveren.

Voor jou is het een koud kunstje om dat kuuroord weer op de been te brengen.

Katrien Vader, je bent walgelijk!

Dokter en Morton Kiil.

Kiil Het is heel simpel, Thomas.
Je onderzoekt nog eens het water ...

Dokter Dat doe ik niet!

Kiil ... en je herziet je hypothese over de besmetting.

Dokter Het is geen hypothese! Het water is besmet!

Kiil Als je blijft doordrammen over die besmetting met dit in huis, dan ben je stapelgek.

Dokter Je hebt gelijk. Ik *ben* stapelgek!

Kiil Dat ben je! Je stroopt je eigen gezin het vel van de rug. Alleen een gek doet zoiets.

Dokter Waarom heb je me niet gezegd, dat je die rommel zou opkopen. Ik heb geen rooie duit!

Kiil Gedane zaken nemen geen keer. Als je geen andere verklaring aflegt, dan is dit niet veel meer waard.

Godverdomme, Thomas, miljoenen liter water stromen dagelijks door de bedding. Het kan toch, dat er enkel op de dag van je onderzoek iets met het water aan de hand was!

Dokter Dat kan niet! Ik heb te veel stalen genomen, op verschillende dagen!

Bovendien werden er vorige zomer teveel mensen ziek.

Ik weet zeker dat ik gelijk heb.

Kiil Ze waren ziek toen ze hier aankwamen, anders zouden ze niet naar hier gekomen zijn!

Dokter Ze hadden geen darmstoornissen of huidziektes, toen ze hier aankwamen.

Kiil Is dit hier dan de enige plaats ter wereld waar je buikpijn kan krijgen?

Misschien was het voedsel wel bedorven. Heb je daar ook stalen van genomen?

Dokter Nee... ik heb het voedsel niet bekeken...

Kiil Zie je well

Hoe weet je dan zo zeker dat er met het water iets mis was?

Dokter Omdat ik het water onderzocht heb.

Kiil Je twijfelt, Thomas, ik zie het...

Dokter Op deze wereld is niets honderd procent zeker...

Kiil Dan heb je het volste recht om te twijfelen aan het tegendeel.

Waarom heb je niet aan een ontsmettingsmiddel gedacht?

Dokter Voor zo'n hoeveelheid water is dat geen oplossing. Dat kan niet.

Kiil Alles kan! Dat is precies wetenschap!

Thomas, denk niet dat ik je niet begrijp. Ik heb ook altijd een hekel aan je broer gehad.

Dokter Waar zinspeel je nu weer op?

Kiil Je hebt het recht om hem te haten...

Dokter In godsnaam, vader, ik heb het niet gedaan uit haat tegen mijn broer!

Kiil Een beetje toch wel, ontken het maar niet. Je geeft toe dat je geen volledige zekerheid hebt. Dat er misschien middelen zijn om het badwater te ontsmetten. En toch zet je onmiddellijk het hele kuuroord op het spel. Dat doe je alleen om je broer te treffen, ontken het maar niet! Daar schuilt haat achter, Thomas!

Dokter Daar schuilt helemaal niets achter. Het kuuroord is momenteel een gevaar voor de volksgezondheid, dat is alles.

Kiil Deze aandelen kunnen van jou zijn. Zeg dat je zekerheid hebt. Zekerheid!

Dokter Welk recht heb jij, om de toekomst van mijn gezin op het spel te zetten en te speculeren op de vastheid van mijn overtuiging?

Kiil Je overtuiging is dus niet zo vast?

Dokter Ze is dat wel! Maar laat Katrien en de kinderen er buiten! Mijn gezin is onschuldig. Verkoop die aandelen weer, en geef Katrien waar ze recht op heeft.

Kiil Niemand zal kunnen zeggen, dat Morton Kiil voor deze ramp verantwoordelijk is.

Trek je verklaring in, of deze aandelen gaan naar een
liefdadigheidsinstelling.

Dokter Alles?

Kiil Er blijft nog wat over voor Katrien, maar niet veel. Ik wil mijn goede
naam. Dat is erg belangrijk voor mij.
Ik wil vandaag nog een antwoord.

Cut.

tafereel 13

" IEDER DIER JAAGT OP ZIJN PROOI "

*

Dokter, Hovstad en Aslaksen

Aslaksen Dokter, U had ons meteen moeten zeggen, wat U van plan was. Of U had ons op zijn minst een hint kunnen geven!

Dokter Een hint? Waarover?

Aslaksen Over wat hier achter steekt.

Dokter Luister, ik ben moe. Zegt U asjeblief meteen wat U bedoelt.

Hovstad Uw schoonvader schuimt de hele stad af, om de aandelen van het kuuroord op te kopen. Of niet soms?

Dokter En dan?

Aslaksen Het ware verstandiger geweest, daarvoor iemand anders op pad te sturen. Iemand die niet uit uw directe omgeving komt.

Hovstad Bovendien had U beter niet in eigen naam gehandeld. Niemand hoefde toch te weten dat het hele offensief tegen het kuuroord van U uitging!

Dokter Hebben jullie dan echt geen schaamte? Hoe is zoiets in godsnaam mogelijk!

Aslaksen Het is mogelijk, zoals U ziet.
Maar U moet het dan wel op juiste manier aanpakken, dokter Stockmann.

- Hovstad Zoiets doet U niet alleen. Het risico dat u loopt, wordt kleiner, naarmate er meer mensen bij betrokken zijn.
- Dokter Wat wilt U?
- Hovstad Laten we open kaart spelen, dokter Stockmann.
In he begin hebben wij U gesteund. Dat konden we niet langer - en ik stel het nu erg simplistisch - omdat wij het geld niet hadden om het verlies aan lezers op te vangen.
U wordt nu geboycot, wel, dat zou ook ons zijn overkomen, als we met jou hadden samengewerkt.
- Dokter Wilt U nu eindelijk eens zeggen, waar U naar toe wilt?
- Hovstad De Volkskrant kan U helpen.
- Dokter Ah, plots kunt U dat wel.
En de openbare opinie? Vreest U dan geen golf van verontwaardiging?
- Hovstad Die golf van verontwaardiging moeten we voor zijn.
- Aslaksen We kunnen voor U een campagne beginnen.
- Hovstad We kunnen onze lezers er van overtuigen, dat U de aandelen wel moest opkopen, omdat de Raad van Bestuur de verbouwingen niet wil financieren, die nodig zijn voor de volksgezondheid.
- Aslaksen Met andere woorden, met het opkopen van die aandelen had U enkel eerbare, sociaal-wetenschappelijke motieven.
- Dokter Jullie willen geld van mij, is het dat?
- Aslaksen Wel dokter...

Hovstad *(tot Aslaksen)*

Draai niet rond de pot.

(tot Stockmann)

Als wij nu resoluut voor U partij kiezen, loopt onze oplage aanzienlijk terug. Dat U, of meneer Kiil, dat tekort dan opvult, lijkt me een eerlijk en oprecht voorstel.

Aslaksen En dan is meteen uw naam gezuiverd. Met de steun van de krant moet dat mogelijk zijn.

Hovstad In een democratie heeft de pers veel macht, dokter. Wegens de vrije meningsuiting.

Dokter Er is één belangrijke zaak, die jullie over het hoofd zien, beste vrienden.

Aslaksen En dat is?

Dokter Het water is besmet!

Hovstad Wel, dokter...

Dokter De burgemeester zegt dat hij van iedereen een ernstige financiële inspanning zal vragen, om de herstellingswerken te betalen. Ik neem aan, dat U niet alleen bereid bent om mij te steunen, maar ook om die belasting te steunen?

Aslaksen Neen, dokter.

Die belasting steunen zou het einde van de krant betekenen! We zouden meteen al onze lezers verliezen.

Dokter Met andere woorden, U zuivert mijn naam, opdat ik de corruptie verder zou helpen uitbouwen?

Hovstad We kunnen niet alles ineens aanpakken.

Dokter U bent dus niet van plan om dat besmette badwater aan te pakken?

Hovstad Dokter, wij hebben het volste vertrouwen in U als medicus.
Als U de leiding van het kuuroord heeft, zal niemand ziek worden.

Dokter Ik begrijp het, als het er op aan komt, voor uw krant een
geldschierter te vinden, schrikt U zelfs niet terug voor chantage!

Hovstad We proberen uw naam te zuiveren, dokter!

Dokter Op die manier?

Aslaksen Dokter, U zou alles kunnen hebben wat U maar wenst.

Dokter Behalve de waarheid. Het water is besmet.

Aslaksen Ik denk dat we maar beter opstappen

Hovstad Maar vergeet niet, dokter, dat wij niet instaan voor de juiste
interpretatie van het bericht over de aandelen en hun bestemming.

Dokter Natuurlijk. Dan maken jullie jacht op mij, als honden!

Hovstad Elk dier jaagt op zijn prooi, dokter, dat is een natuurwet.

Aslaksen Elk dier zoekt zijn voedsel waar het te vinden is.

Dokter Zoek jullie voedsel dan maar in de goot. En nu, buiten!

Hovstad U weet, waar U zal belanden?

Dokter Ik zei: buiten!

Cut.

*

DIGITAAL LEESEXEMPLAAR
maarten.verest@gmail.com

tafereel 14

De Gebroken Spiegel 2001-2002 ... Een vijand van het volk

" DE STERKEN MOETEN LEREN EENZAAM ZIJN "

*

Dokter en Katrien

Dokter Ze willen dat ik de krant opkoop. En als tegenprestatie maken ze dan een held van mij!

Katrien Ik kan er gewoon niet meer tegen. Ik heb geen kracht meer. Laten we weggaan, Thomas.

Dokter Weggaan? In geen geval, Katrien, we blijven waar we zijn.

Katrien Wat kunnen we hier nog langer doen?

Dokter Hier moet slag geleverd worden, Katrien, de slag om de waarheid. Ik kan niet terug.

Katrien Doe niet zo heroïsch, Thomas. Je bent geen held.

Dokter Nee, Katrien, ik ben een vijand. De vijand van het volk.

Katrien Het zal een lange nacht zijn, voor het weer dag wordt. Wat gaat er met ons gebeuren, Thomas?

Dokter Ik weet het niet. Ik weet alleen maar, dat hij die voor de waarheid vecht, alleen staat. En dat maakt hem sterk. De sterkste man ter wereld, is hij die helemaal alleen staat. En de sterken moeten leren eenzaam zijn.

*

*Bellegem,
7 januari 2002*